

מראי מקומות- זבחים נ"ט

איסור רק אם כל הכלי או רובו בצפון, אבל אם מיעוט של הכלי הוא בצפון, אפשר דא"ז חסרון של פנוי מן הכלים. וא"כ, י"ל דהיו מעמידין אותו להיות מיעוט נכנס ממש בין אולם ולמזבח, לקיים קרא דבין אה"מ ובין המזבח, להכי צריך קרא למעט.

(ד) **מזבח שנפגם, כל הקדשים שנשחטו שם פסולין- ע' בשלום רב שהביא מהשפתי צדיק** שדן לענין מזבח הזהב, שהרי לענין מזבח החיצון השיעור פגימה הוא כל שהוא על האבנים, ואז טפח או כזית על הסיד, וא"כ י"ל דאפי' אם השיעור כל שהוא שייך רק לגבי אבנים, וזה אין שייך לגבי מזבח הזהב, אבל עכ"פ לכא' צריך להיות פסול עכ"פ בשיעור טפח כמו סיד דמזבח החיצון, וע"ש שדן בזה.

(ה) **מנין למזבח שנפגם שכל הקדשים שנשחטו שם פסולים- הק' החק נתן, למה צריך קרא לפסול הקרבן, תיפוק ל' דכיון דעדיין לא נזרק, ושוב אינו יכול לזרוק, כיון דכתי' אבנים שלמות, וא"כ ממילא הקרבן פסול. ותי' דבא לאשמעין דאע"ג דחזר ונתקן, מ"מ כיון דנדחו ידחו, ושוב אין זורקין דמה. וע"ע בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה א"ר) שדייק מדברי רש"י דדין זה נאמר כשנפגם המזבח קודם שחיטה, אבל כ' דמהרמב"ם משמע דאפי' אם בעת השחיטה הי' המזבח שם, ונפגם אח"כ, ג"כ אמרי' דין זה, דכיון דבעת שהי' ראוי לזריקה נפגם, נפסל לעולם, וכ' דגם רש"י מודה לדין של הרמב"ם, דכן מוכח מסוף מהסוגיא (ולפי הבנת הח"נ, זהו ג"כ ביאור כן הדין, דדין דיחוי הוא). וע"ש שהוסיף דדין זה נוגע גם בנפגם הכבש. וע"ע בקרן אורה דכ' לחקור כשאלה הנ"ל, האם ביאור דין זה משום פסול הוא של שעת שחיטה, או דלמא הוי דין דיחוי לענין זריקת הדם. וכ' דנפק"מ בזה אם שחט סימן א' כשהי' המזבח חרוב, ושוב נתקן המזבח קודם שחיטת סימן שני, דאם הפסול הוא משום שחיטה, אז הרי השחיטה הי' בפסול, ואם הפסול הוא משום דיחוי בזריקה, בעלי**

(א) **מזבח בפתח אהל מועד ולא כיור בפתח אהל מועד- פרש"י, שלא יהא מפסיק בין מזבח ולפתח אהל מועד. והק' השפת אמת, הא מן המזבח לאולם הי' י"ב מעלות, ובודאי הכיור לא הי' גבוה יותר מג' או ד' אמות, וא"כ נמצא שליכא שום הפסק לפתח, דהפתח הי' גבוה מהרצפה יותר מז' אמות. ותי' דהכיור ג"כ הי' עומד למעלה על מעלה העליונה, משום דצריך להיות בין אהל מועד למזבח, ולמטה לא מקרי בין אה"מ, ולכן עמד על המעלות, ושפיר הוי הפסק. אולם הביא דהי' פשוט לתוס' יו"ט ביומא (ג', י') דהכיור הי' למטה ברצפה, וצ"ע.**

(ב) **היכן הי' נותנו, בין האולם ולמזבח- ע' בראב"ד בתמיד (סוף פ"ק, על דברי המשנה בכח. שם "הוי זהיר שלא תגע בכלי עד שתקדש וכו'"), שהביא מ"ד בתוספתא בכלים דס"ל דאינו רשאי ליכנס בין האולם ולמזבח עד שיקדש ידיו ורגליו. והק', דא"כ מה שייך לעולם ליכנס שם, הרי מעיקרא צריך לקדש ידיו ורגליו, ואינו יכול לקדש ידיו ורגליו עד שיכנס לשם. והביא בשם תוס' ליישב דכיון דמעלה דרבנן היא, ואי אפשר בלא"ה, יכול ליכנס בכה"ג. אבל כ' הראב"ד דדוחק כי זה אין אומרים. ולכן הוא כ' ליישב (א) דמה דאמרי' דאינו יכול לכנס שם עד שקידש ידיו ורגליו, ה"מ אם לא טבל, אבל אם טבל, ושוב לא מטיל מים, שפיר יכול ליכנס שם, ואז מקדש ידיו ורגליו לעבודה. אבל מי שיצא להטיל מים, שוב לא יחזור לשם אא"כ טבל מעיקרא. (ב) עוד צידד דאולי מה דמצריך תנא זה קידוש ידים ורגלים קודם שיכנס שם אין צריך קידוש יו"ר מהכיור, אלא כל רחיצת ידים ורגלים מהני לזה.**

(ג) **צפונה, שיהא צפון פנוי מכלים- הק' הרש"ש, אם ס"ל דצריך שיהי' מזבח בצפון, וגם ס"ל דצפון צריך להיות פנוי מכלים, א"כ למה צריך קרא לומר מזבח בפתח ולא כיור בפתח, הרי בלא"ה א"א שיהא מפסיק הכיור בין המזבח ובין הפתח, והניח בצ"ע. וכ' השפת אמת דמהאי טעמא דצריך להיות פנוי, אין**

כדאמר רבא, מודה הי' ר"י בדמים- כ' החזון איש (י"ז, ב'), דלפי זה מה דבענין מזבח וקרן וכבש ויסוד וריבוע מעכב ב', כדאי' לקמן (קח:), היינו דוקא לענין זריקת דם, אבל לא לענין הקטרת אימורין. ובהה"א של הגמ', דאף לענין דמים אמרי' כן, צ"ל דהיינו למ"ד שלא במקומו כמקומו דמי, וגם רק לענין כפרה, אבל כדי להתיר הבשר לאכילה יהי' צריך מזבח דוקא, וגם לכתחלה צריך מזבח דוקא. ומה שנקט החזון איש דיכול להקטיר האימורים על מקום המזבח אפי' אם אין כאן מזבח, או ה"ה אם המזבח נפגם, כ"כ הלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה מזבח) בדעת תוס', אבל תמה עליו, דהא באכילת בשר מקפידין שיהי' מזבח, וא"כ כש"כ אכילת מזבח. וגם כ' לדקדק מרש"י דחולק על זה, דהא כ' רש"י דקס"ד דה"ה בחיצון אמרי' דיכול להקריב בלא מזבח, ומשמע דלמסקנא אין מקילין במזבח החיצון כלל, ורק במזבח הפנימי אמרי' כן.

(א) ביום ההוא קידש המלך תוך החצר- ע' במקדש דוד (ה', ו', ד"ה והנה לענין), שהק' איך הקריבו על הרצפה, הרי אמרי' לקמן דמה דם בזריקה אף בשר בזריקה, ובענין אויר קרקע מפסיקו, וכיון שכל הקרקע יש בו דין מזבח, א"כ שוב לא הוי שום אויר קרקע מפסיקו.

(ב) קידש המלך תוך החצר- ע' במקדש דוד (ה', ו', ד"ה ומקום) שכ' דמדברי תוס' כאן (ד"ה עד) מבואר דאף דקידש הרצפה, מ"מ עדיין יש קדושה טפי למקום המזבח, דמבואר מדבריו דאף דמקריבין בזמן הזה במקום המזבח, אבל לגבי הרצפה, כיון דנהרס המזבח, קדושת הרצפה בטלה.

(ג) א"ל ר' יוסי, והלא כבר נאמר וכו'- ולר' יוסי לא קידש הרצפה להיות כמזבח. וע' בחזון איש (י"ט, כ"ח) דכ' לדון אם מה שחולק ר' יוסי וס"ל דלא קידש הרצפה היינו משום שלהלכה לא ניתן להן רשות לקדש את הרצפה, או דלמא מודה ר' יוסי דאם הי' צורך היו יכולין להקדיש, רק דלא הי' להם צורך בזה.

חיים אינן נדחין (אבל לא כ' הנפק"מ להיפוך, אם בשעת שחיטה הי' נתקן, ושוב נפגם, ושוב נתקן, ומשמע דמודה דבכה"ג פשוט דהוי דין דיחוי ולא מהני, ע"ש). וע"ש שהאריך בזה, וסיים דמשמע מלשון הרמב"ם דפסול הוא בשחיטה.

(ו) הא איזקון להו- ע' ביפה עינים דכ' דמכאן מוכח דזקן פסול להקרבה אפי' בדיעבד, וציין לע' בשער המלך (איסורי מזבח ב', ו'), ובמשנה למלך שם ובפרה (א', א').

(ז) והאמר ר' גידל אמר רב מזבח שנעקר מקטירין במקומו- פרש"י דהוי ק' דרב אדרב. והק' בחי' ר' ארי' לייב (ב', כ"ו, ועוד אחרונים), מהו הקו', לימא דדין מסויים הוא לענין שחיטה דצריך להיות המזבח שלם בשעת שחיטה, אבל שפיר הוי מקום המזבח כשר לענין הקטרה ואף לענין זריקה, ומהו הסתירה. וכ' דצ"ל דס"ל לרש"י דמה שחשיב מזבח לענין הכשר עבודות מזבח, מסתבר שהוא ג"כ מזבח לענין הגזה"כ דזבחת עליו, וע"ש מש"כ לפרש דברי הגמ' באופן אחר.

(ח) מזבח שנעקר מקטירין וכו'- העיר הקרן אורה, הא בקטורת ג"כ כתיב והקטיר עליו אהרן, ולמה אין דורשין כשהוא שלם, ותי' דמשום דגבי קטרת אתי עליו כמשמעו ולגופי', אבל גבי זבחת עליו, אע"כ עליו לדרשא אתי, כשהוא שלם, וכו', דכמשמעו לא אתי, דוכי עליו אתה זובח וכו'.

(ט) מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו- ע' במקדש דוד (ה', ו', ד"ה ובהקטרת), שכ' להסתפק במה דאמרי' דיכול להקטיר במקומו, האם זה דוקא במקום שהי' עומד, או דלמא כל מקום הראוי לעמידת מזבח הזהב יכולין להקטיר קטרת, ולפי זה יהי' יכול להקריב קטרת בכל רצפת ההיכל. אולם ע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (מכתבים, פא.) דנקט דמקום מזבח הפנימי הי' נתקדש למזבח, ורק במקום זה היו יכולין להקטיר, דמקום זה נבחר להיות מקום המזבח הפנימי, ע"ש.

יד) אפשר כהן עומד ע"ג המזבח ועבודה בידו
וכל העם רואין אותו מבחוץ - ע' במקדש דוד
(ט"ז, ה', ד"ה ויש לחקור) דהק' ל"ל לטעם
דכל העם רואין אותו מבחוץ, תיפוק לי'
מטעם דפסול ביוצא, כיון דהוציא דבר
הנקרב למעלה מן המחיצות, וכ' להוכיח מזה
דלא אמרי' פסול יוצא למעלה מן המחיצות.